

การวิเคราะห์แนวคิดความออกัตัญญในกลอนลำเรื่อง
“ลูกลืมนคุณพ่อแม่ ผีแก่ลงนรก” ของหมอลำคณะระเบียบวาทะศิลป์
ในทัศนะพุทธปรัชญาและทฤษฎีอัตนิยมของโทมัส ฮอบส์

พระธีรวัฒน์ ธีรวโร

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา
ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครราชสีมา

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาแนวคิดความออกัตัญญในพุทธปรัชญาและทฤษฎีอัตนิยมของโทมัส ฮอบส์ (๒) เพื่อศึกษาแนวคิดและปัญหาความออกัตัญญในกลอนลำเรื่อง “ลูกลืมนคุณพ่อแม่ ผีแก่ลงนรก” ของหมอลำคณะระเบียบวาทะศิลป์ และ(๓) เพื่อวิเคราะห์แนวคิดความออกัตัญญในกลอนลำเรื่อง “ลูกลืมนคุณพ่อแม่ ผีแก่ลงนรก” ของหมอลำคณะระเบียบวาทะศิลป์ ในทัศนะพุทธปรัชญาและทฤษฎีอัตนิยมของโทมัส ฮอบส์ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้ข้อ ได้แก่ (๑) พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ (๒) Thomas Hobbs, Leviathan และ (๓) กลอนลำเรื่อง “ลูกลืมนคุณพ่อแม่ ผีแก่ลงนรก” ของหมอลำคณะระเบียบวาทะศิลป์ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผลการวิจัยพบว่า

ความออกัตัญญ คือ ความตระหนักสำนึกในคุณของบุคคล สัตว์ และสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อตนเองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ความสำนึกในบุคคลและควรตอบแทนบุคคล ตลอดทั้งช่วยเหลือกุศลสังคมส่วนรวมด้วยความเมตตา ส่วนออกัตัญญ คือ ความไม่รู้สำนึกต่อบุคคลที่เคยทำดีเคยช่วยเหลือกุศลตนมา ลืมบุญคุณผู้อื่นที่ทำแก่ตนมา ผู้ไม่ยอมรับบุญคุณของใครทั้งนั้น ทฤษฎีอัตนิยมของโทมัส ฮอบส์ เห็นว่าความเห็นแก่ตัวเป็นธรรมชาติของมนุษย์ทุกคน ยึดถือประโยชน์ของตนเองเป็นหลัก กระทำทุกอย่างที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในปัจจุบันที่เลวร้าย เพราะแรงกระตุ้นจากปัจจัยภายนอกที่สะสมและมีผลเมื่อแสดงพฤติกรรมออกสู่ภายนอก ทำให้มนุษย์ละเมียดกัน โดยไม่นึกถึงผลที่จะตามมาในอนาคต เพราะอนาคตเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอนไม่สามารถประเมินได้

ปัญหาความออกัตัญญในกลอนลำ (๑) หน้าที่ของแม่ทองใบกับไผรินพบว่า ไม่ทำหน้าที่ให้สมบูรณ์ เลี้ยงลูกสาวตามอารมณ์ ทำให้ไผรินเห็นแก่ตัวไม่รู้จักผิดถูก เพราะรักและเมตตาแต่ปัญหาแคบโอบอ้อมตามอารมณ์แสวงหาในสิ่งที่ไม่ควร เมื่อบอกให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมถึงกับเป็นปัญหาชกต่อยกัน แม่ไกรธโล่บุญถึงหนีและยกมรดกสมบัติให้ไผรินคนเดียว (๒) ไผรินถูกเลี้ยงแบบตามใจ ทำให้ไม่คำนึงถึงประโยชน์คนอื่นนอกจากประโยชน์ตน นำมาซึ่งความเสื่อมเสีย ไม่ทำหน้าที่แบ่งเบาภาระบ้านเรือนช่วยแม่ ปัญหาความออกัตัญญของบุตรธิดากับบิดามารดา (๑) ปัญหาการลืมนคุณแม่พบว่า หลังจากที่ไผรินได้รับ

มรดกสมบัติ ได้เอาไปจำนองไม่ไถ่ถอนคืน เงินที่ได้จากการจำนองก็ใช้จ่ายบำเรอความสุขของตน โดยไม่อาลัยใยดีต่อแม่ที่กำลังนอนป่วยอยู่ศาลากลางบ้าน ตลอดระยะเวลาที่ไพรินเข้ากรุงเทพฯ ไม่ยอมส่งข่าว แม่คิดถึงจึงไปถามข่าวแต่ถูกไพรินปฏิเสธความเป็นลูก เพราะกลัวเพื่อนบ้านนินทา (๒) ปัญหาความเห็นแก่ตัวของไพรินพบว่า ได้นำมรดกสมบัติไปจำนองไม่ไถ่ถอนคืนปล่อยให้ถูกยึด แม่ทองใบต้องลำบากย้ายไปนอนพักที่ศาลากลางบ้าน ส่วนไพรินใช้เงินและสินหมั้นของทองสุขนั้นอย่างมีความสุข ใช้ชีวิตตามอารมณ์ โดยไม่ถึงแม่ทองใบผู้ให้กำเนิด

วิเคราะห์แนวคิดความออกัตัญญในกลอนลำเรื่อง (๑) หน้าที่ของแม่ทองใบกับไพริน พุทธปรัชญามองว่า ไม่เห็นด้วยกับการตัดสินใจของแม่ทองใบ เพราะขาดสติในการพิจารณาก่อนจะยกมรดกสมบัติให้ไพรินคนเดียว ส่วนฮอบส์มองว่า เป็นสิ่งที่ดีและควรกระทำ เพราะไพรินมีเจตนาเพื่อผลประโยชน์ตนไม่ได้คำนึงถึงสิ่งภายนอกรวมทั้งบุคคล วัตถุ สิ่งของและอื่นๆ (๒) ความออกัตัญญของไพริน พุทธปรัชญามองว่า ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของไพริน เพราะเป็นสิ่งที่ไม่ควรประพฤติ หากไม่ทำตามหน้าที่ของความเป็นบุตรไม่นึกถึงพระคุณของแม่ที่เลี้ยงมาถือว่าไพรินออกัตัญญ ย่อมประสบความเสื่อม ไม่มีความสุข และถูกติเตียน ฮอบส์มองว่า เห็นด้วย เพราะเป็นการกระทำเพื่อการดูแลชีวิตตนเองก็ต้องเกิดจากจิตเป็นคำสั่งที่ต้องกระทำตามผู้บงการคือความรู้สึกภายในหรือจิตสำนึก (๓) ความเห็นแก่ตัว พุทธปรัชญามองว่า ไม่เห็นด้วยกับการใช้ชีวิตตามอารมณ์ เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้เป็นทาสของวัตถุ ฮอบส์มองว่า เห็นด้วย เพราะมนุษย์มีหน้าที่ในการรักษาชีวิตตนเองเป็นหลักเบื้องต้นแต่ความปรารถนาเป็นการดิ้นรนแสวงหา ตามใจตนถือเอาตนเองเป็นศูนย์กลางของทุกสิ่ง

Abstract

This thesis has purpose of the research that there are three factors as (1) to study the concept of gratefulness in Buddhist philosophy and theory of self-appreciation popularity of Thomas Hobbes (2) to study of problems and the concept of gratefulness in the verses aircraft's Ingratitude as "to forget your parents, Ghost pulls to be the Hell" Of RABIEBVATASIL Singers on Buddhist Philosophy and popular theories of Thomas Hobbes (3) to study of the concept of gratefulness in the verses aircraft's Ingratitude as " to forget your parents, Ghost pulls to be the Hell " Of RABIEBVATASIL Singers on Buddhist Philosophy and popular theories of Thomas Hobbes and documents related this research findings showed as following;

The gratefulness is your sense of awareness of people, animals and the environment that affect themselves , both directly and indirectly and should benefit the individual that as well as help support the kindness with grateful society that is not

grieved for the person who had come to their aid. To forget what others are doing to themselves of anyone. Self-popular theories of Thomas Hobbes saw the selfish nature of human beings and hold their own of primarily and all actions that cause the worst place in the present. Because the impulse of external factors and cumulative effect on outward behavior of Humans violation Without is thinking of the consequences in the future. Because the future is uncertainty cannot be estimated.

The problems of the gratefulness in speeches as (1) the duty of parents to Pairin's gold and not serve to complete Daughter emotionally based Pairin not giving generously wrong that she loves and compassion but a narrow problem. Emotional implacable pursuit of what should not, When told to modify their behavior to be a problem with the same punch. Angry mother chases pilgrimages to escape and bequeath treasure a hostile person alone (2) hostile person being fed spoiled and made regardless of the benefits other than their benefits. Bring discredit Houses do not allow parents to lighten the load. The ingratitude of children and parents as (1) the problem of forgetting your mother after Pairin inherited and she does not have to mortgage redemption. The proceeds of the mortgage were used to pay lavish its happiness and without lamented fiber good for mothers who are sick in Capitol and throughout Pairin is not sent to Bangkok. So I asked her to deny the news but were hostile person and neighbors fear of gossip (2) the problem of selfish Pairin found that heritage properties have led to mortgage redemption not let it be seized Gold mother seemed to be moved to a house at the town hall. Pairin had used the money and assets of gold engagement enjoyed them very happy and emotional life a mother who gave birth without gold.

An Analysis of the concept of gratefulness in the verses aircraft's Ingratitude as "to forget your parents, Ghost pulls to be the Hel " as (1) the role of gold as a hostile person that Buddhist philosophy that disagree with the decision of the parent gold . Because of lack of consideration prior to bequeath wealth to hostile person alone. The view that Hobbes that It is a good thing and should be done. Pairin was intended for their benefit because no matter what including anyone objects etc. (2) the gratefulness of a hostile persons. Buddhist philosophy that disagree with the actions of a hostile person. This is something that should not be done, If they are not doing the duties of a son is reminded of the grace of mothers considered Pairin's ingratitude that would suffer

a decline unhappy and was censured Hobbs as agreed for the action to care for self that it must be caused by mental command to be executed the dictator is feeling or consciousness (3) selfishness body Buddhist philosophy that agrees with the lifestyle to match the mood. It is an enthralling subject Hobbs agreed that because human beings are responsible for their own lives as a preliminary but the desire to seek struggling. Equate of their own self as the center of all things.

(๑) ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยคนส่วนใหญ่เป็นชาวพุทธ ความคิด คำพูด วิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชนไทย ได้อาศัยหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาช่วยขัดเกลาและเป็นเบ้าหล่อหลอม ทำให้กิจกรรมของสังคมชาวพุทธโดยทั่วไป อยู่ในกรอบแห่งการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม มีความมุ่งหมายเพื่อให้มนุษย์ที่อยู่ในสังคมได้รู้จักปฏิบัติต่อกัน ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรมมีความรักใคร่ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ สมานสามัคคี ความเสียสละ ไม่เอาเปรียบเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว ต่างพึ่งพาอาศัยเกื้อกูลกันและกัน วิถีชีวิตของชาวพุทธในสังคมไทยที่เป็นเช่นนี้ อาจกล่าวได้ว่า ส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลมาจากหลักธรรมคือ ความกตัญญูต่อบุคคล ความกตัญญูเป็นบ่อเกิดความรักความผูกพัน ความเอื้ออาทรและความปรารถนาดีต่อกัน วิถีชีวิตของสังคมไทยมีการอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เป็นครอบครัว เน้นการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน^๑ เมื่อวันเวลาหมุนผ่านวิถีคนไทยก็ปรับตามกาลเวลา การโหยหาอดีตจึงทำได้เพียงคิดคำนึงโลกเปลี่ยน สังคมเปลี่ยนวิถีของคนก็เปลี่ยน เห็นแก่ตัว กอบโกย ขาดศีลธรรมจิตใจเสื่อม การทำเพื่อผู้อื่นเป็นภาพมายาเท่านั้น

โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) นักปรัชญาชาวอังกฤษกลุ่มอิตินิยมมองว่าโดยธรรมชาติมนุษย์มีความเห็นแก่ตัว มนุษย์ใช้สิทธิในการกระทำทุกอย่างตามที่ตนเองปรารถนาเพื่อสนองความต้องการ “ความปรารถนาเหล่านี้ทำให้เกิดการละเมิดในร่างกายของผู้อื่นเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้ง รุกรานทำร้ายระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์ด้วยกัน ตามภาวะนี้ มนุษย์มีสภาวะสงคราม”^๒ แสดงให้เห็นว่าประโยชน์ในปัจจุบันสำคัญเห็นแก่ตัวและผลในอนาคตนั้นเป็นสิ่งที่ยังไม่ถึงและไม่ควรคิดคำนึง เมื่อมองอีกมุมหนึ่งอิตินิยมก็คือความอกตัญญู ซึ่งในพุทธปรัชญามองว่าบุคคลที่เห็นแก่ตัวนั้น ผู้ใดไม่รู้จักคุณค่าความดีและประโยชน์ที่ผู้อื่นกระทำไว้ก่อน ผู้นั้นเมื่อกิจการงานเกิดขึ้นในภายหลัง ย่อมหาผู้ช่วยเหลือไม่ได้^๓ ถือเป็นบุคคลที่มีจิตใจไม่บริสุทธิ์ ทำให้มองไม่เห็นคุณค่าของคนอื่น มีความโลภ เอารอดเอาเปรียบคนอื่น ดังข้อความว่า คนอกตัญญูคอยจับผิดอยู่เป็นนิตย์ ถึงจะให้แผ่นดินทั้งหมด ก็ทำให้เขาพึงพอใจไม่ได้^๔

^๑ พุทธทาสภิกขุ, กตัญญูต่อบุคคลที่เป็นร่วมโพธิ์ไทรของโลก, (กรุงเทพมหานคร:ธรรมสภา, ๒๕๓๖), หน้า ๒.

^๒ Thomas Hobbes, *Leviathan*, (Middlesex: Penguin Books Ltd., 1968), pp. 183-184.

^๓ ชุ.ชา. (ไทย) ๒๗/๙๐/๓๗.

^๔ ชุ.ชา. (ไทย) ๒๗/๗๒/๓๐.

ในขณะที่เดียวกันกลอนลำเรื่อง “ลูกสีกุณพ่อกแม่ผีก่กลนรก”^๕ ของหมอลำคณะระเปียบวาทะศิลป์ ก็สะท้อนภาพหลักคำสอนเรื่องบุคคลที่มีความมอกัตัญญู กลอนลำที่ ๓๗ ไพรินพุด “กะเทินตกบันไดแล้ว จังพลอยโจรเดินตี้ม เฮ็ดประชดให้มันสิ้ม ความเจ็บปวดรวดร้าวแต่ปางพุ่นขุนมัว ตักดวงหาแต่สิ่งชั่วเข้ามาใส่ในชีวิตฮู้ว่าผิดแสงพาโลเฮ็ดใส่โตให้สมพีน นี่แหละคือความสุขของคนซึ่งบ่มีพันธะ บ่ต้องรับผิดชอบชีวิตไผ ตายหรือยังถือว่เป็นปกติของสัตว์โลก” แสดงให้เห็นว่าความมอกัตัญญูในกรณีของไพรินก็สามารถทำให้เขามีความสุข ใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข เหมือนชาวบ้านทั่วไป แต่โดยภาพรวมแล้วปัญหาสังคมไทยในปัจจุบันขาดความมอกัตัญญู ที่เกิดขึ้นเนื่องจากภาวะที่มนุษย์ขาดศีลธรรม จริยธรรมที่ตกต่ำ บุตรธิดาไม่เชื่อฟังมารดาบิดา จึงเป็นสาเหตุของปัญหาหลายประการ สถาบันมีพระคุณคือมารดาบิดาเป็นรากฐานของศีลธรรม ที่คอยให้คำแนะนำตักเตือนว่า สิ่งใดควรสิ่งใดไม่ควร ถ้าสถาบันผู้มีพระคุณยังมีอยู่ ศีลธรรมก็ยังมีอยู่^๖ ดังนั้น ความมอกัตัญญูซึ่งเป็นหลักธรรมที่แสดงเครื่องหมายของความเป็นคนดี ที่พระพุทธรองค์ทรงแนะนำให้เห็นความสำคัญของคนที่ขาดความมอกัตัญญูว่า “อัสตบुरुชเป็นคนนอกัตัญญู เป็นคนอกตเวที ความเป็นคนอกัตัญญู ความเป็นคนอกตเวที อัสตบुरुชทั้งหลายสรรเสริญ ความเป็นคนอกัตัญญูและ ความเป็นคนอกตเวที ทั้งหลายนี้เป็นภูมิอัสตบुरुช”^๗

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเพื่อวิเคราะห์ความมอกัตัญญูในกลอนลำเรื่อง “ลูกสีกุณพ่อกแม่ผีก่กลนรก” ของหมอลำคณะระเปียบวาทะศิลป์ ในทัศนะพุทธปรัชญาและทฤษฎีอัตนิยมของโทมัส ฮอบส์ จากปัญหาซึ่งเป็นเรื่องถกเถียงกันระหว่างนักปรัชญาทฤษฎีอัตนิยมมองว่าความมอกัตัญญูคือความเห็นแก่ตัวซึ่งเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่จะกระทำการสิ่งใดต้องนึกถึงประโยชน์ของตนเองเป็นที่ตั้ง การกระทำเช่นนี้ก็สามารถทำให้เขาอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข อีกมุมมองหนึ่งของนักพุทธปรัชญาก็ให้ความสำคัญกับหลักัตัญญู ที่เป็นคุณธรรมบ่งบอกถึงเครื่องหมายของคนดี ส่งผลให้ได้รับความสุขทั้งในโลกปัจจุบันและสัมปรายภพเบื้องหน้า แท้ที่จริงแล้วปัญหาเรื่องอกัตัญญูนี้เป็นอย่างไร ผู้วิจัยจึงได้นำทฤษฎี อัตนิยมของโทมัส ฮอบส์ มาวิเคราะห์อกัตัญญู ในกลอนลำเรื่อง เพื่อให้เกิดทัศนะมุมมอง และเป็นงานด้านวิชาการพร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดคุณค่าและประโยชน์จากกลอนลำอีกด้วย

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาแนวคิดความมอกัตัญญูในพุทธปรัชญาและทฤษฎีอัตนิยมของโทมัส ฮอบส์

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาแนวคิดและปัญหาความมอกัตัญญูในกลอนลำเรื่อง “ลูกสีกุณพ่อกแม่ ผีก่กลนรก” ของหมอลำคณะระเปียบวาทะศิลป์

^๕ เดชา พรหมหาชัย, กลอนลำเรื่อง “ลูกสีกุณพ่อกแม่ ผีก่กลนรก”, ขอนแก่น: ของหมอลำคณะระเปียบวาทะศิลป์, ๒๕๕๔.

^๖ พุทธทาสภิกขุ, *เยาวชนกับศีลธรรม*, (สุราษฎร์ธานี: ธรรมทานมูลนิธิ, ๒๕๓๗), หน้า ๒๓๗.

^๗ อัง.เอก. (ไทย) ๒๐/๓๓/๗.

๑.๒.๓ เพื่อวิเคราะห์แนวคิดความออกัตัญญในกลอนลำเรื่อง “ลูกลี้มคุณพ่อแม่ ผีแก่ลงนรก” ของหมอลำคณะระเปียบวาทะศิลป์ ในทัศนะพุทธปรัชญาและทฤษฎีอัตนิยมของโทมัส ฮอบส์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีลำดับและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

๑. ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ (๑) พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙ (๒) Thomas Hobbs, Leviathan, Middlesex: Penguin Books Ltd., 1968 และ(๓) กลอนลำเรื่อง “ลูกลี้มคุณพ่อแม่ ผีแก่ลงนรก” ของหมอลำคณะระเปียบวาทะศิลป์ จังหวัดขอนแก่น

๒. สัมภาษณ์ หมอลำคณะระเปียบวาทะศิลป์ ได้แก่ (๑) นายระเปียบ พลกล้า (๒) นายภักดี พลกล้า และ(๓) นายเดชา พรหมหาชัย

๓. ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ หนังสือ วิทยานิพนธ์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้

๔. วิเคราะห์ ข้อมูลทั้งหมดตามกรอบวัตถุประสงค์

๕. เรียบเรียง และสรุปผลการวิจัยพร้อมเสนอแนะ

๖. เสนอผลการวิจัยโดยวิธีวิพากษ์และพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

๔. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดความออกัตัญญในกลอนลำเรื่อง “ลูกลี้มคุณพ่อแม่ ผีแก่ลงนรก” ของหมอลำคณะระเปียบวาทะศิลป์ ในทัศนะพุทธปรัชญาและทฤษฎีอัตนิยม สรุปได้ดังนี้

๑. ความออกัตัญญในพุทธปรัชญาและทฤษฎีอัตนิยมของโทมัส ฮอบส์

(๑) ความกัตัญญในพุทธปรัชญา พบว่า คำว่า กัตัญญกตเวที คือ ความรู้และการยอมรับรู้ในบุญคุณของบุคคลที่กระทำแล้วทั้งแก่ตนเองและแก่ส่วนรวม ตลอดถึงสถาบัน สัตว์ และธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ที่มีต่อตัวเราทั้งทางตรงและทางอ้อม และพยายามกระทำตอบด้วยการทดแทนพระคุณช่วยเหลืออุปการะ ยกย่อง บำรุง รักษาให้คงอยู่ในสภาพที่ดีงาม เพื่อความสงบสุขของสังคม และเพื่อความสมดุลทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความกัตัญญเป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อกันและกัน ด้วยความสำนึกในบุญคุณของคนอื่นที่กระทำแล้วแก่ตน ส่วนออกัตัญญ คือ ไม่รู้จักบุญคุณที่ผู้อื่นกระทำแก่ตน จะไม่มีใครคบหาสมาคมด้วย ทำให้ผู้ที่ได้รู้จักค่อยๆ หลีกห่างจากไป และเป็นคนที่น่าตำหนิ แม้แต่การคบหาสมาคมกับคนออกัตัญญก็ไร้ประโยชน์ ซ้ำยังก่อให้เกิดโทษทุกข์ภัยอันตรายแก่ผู้คบหาสมาคม ดังข้อความว่า “ผู้ไม่รู้อุปการคุณที่ผู้อื่นทำแล้ว ผู้ที่ไม่เคยทำความดีอย่างใดอย่างหนึ่งแก่ใคร ผู้ที่ไม่ตอบแทนอุปการคุณที่ผู้อื่นทำให้แล้ว น่าตำหนิ ความกัตัญญไม่มีในผู้ใด การคบหาผู้นั้น ก็ไร้ประโยชน์ แม้

ด้วยอุปการคุณที่กระทำต่อหน้า มิตรธรรมยังหาไม่ได้ในบุคคลใด บัณฑิตไม่ริษยา ไม่ด่าว่าบุคคลนั้น พึงค่อยๆ หลีกห่างจากเขาไปเสีย

(๒) ทฤษฎีอัตนิยมของโทมัส ฮอบส์ มองว่าความเห็นแก่ตัวเป็นธรรมชาติที่มีอยู่ในมนุษย์ทุกคน เป็นทฤษฎีทางจริยศาสตร์ที่มีหลักการในการมุ่งเน้นตนเองเห็นหลักหรือยึดถือประโยชน์ส่วนตัวเป็นประการสำคัญ และถือว่าเป็นหลักการที่ต้องทำตามหลักจริยธรรมแม้จะไม่ใช่ยอมรับเพราะถือว่าไม่สมเหตุสมผลของอีกฝ่ายหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่าทฤษฎีอัตนิยมจะยึดตนเองเป็นสำคัญแต่ก็มีลักษณะของความสมเหตุสมผลในเชิงความคิดด้านจริยธรรมในมุมมองที่เป็นการส่งเสริมตนเองซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความดีให้แก่คนส่วนใหญ่ด้วย อัตนิยมมีการประเมินทางเลือกไว้ว่าจะยึดถือในสิ่งที่ตนเองชอบใจและทำในสิ่งที่ตนชอบถ้าไม่ขัดต่อหลักศีลธรรมจริยธรรมอันดี และเลือกที่จะไม่ทำในสิ่งที่ตนไม่ชอบการได้รับความสุขจากสิ่งที่ตนทำและการช่วยเหลือผู้อื่นเนื่องจากเกิดความต้องการที่จะช่วยเหลือซึ่งเป็นแรงผลักดันให้ทำพฤติกรรมนั้นก็หลักการของอัตนิยมเช่นกัน ดังนั้น อัตนิยมจึงมีลักษณะที่ยึดถือตนเองเป็นหลักเพื่อเลือกแนวทางซึ่งแนวทางที่เลือกก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง

๒. แนวคิดและปัญหาความมอกตัณญาในกลอนลำเรื่อง “ลูกลี้มคุณพ่อแม่ ผีแก่ลงนรก” ของหมอลำคณะระเปียบวาทะศิลป์

ความมอกตัณญาในกลอนลำ พบว่า ด้วยความรักความหวังดีของแม่และพี่ชาย ได้บอกกล่าวสั่งสอน แต่ไพรินไม่ยอมรับฟัง จึงเกิดปัญหาทะเลาะวิวาทกันระหว่างบุญถึงกับไพริน ส่วนแม่ทองใบก็ตามใจทุกอย่างและไพรินได้เสริมความใส่ร้ายบุญถึง ทำให้แม่ทองใบต้องตัดสินใจด้วยความหลงสติซบไล้บุญถึงหนีจากบ้าน พร้อมกันนั้นยังยกมรดกทรัพย์สมบัติทุกอย่างให้ไพรินครอบครองเพียงคนเดียว แม่ทองใบรู้สึกผิดที่ตนเองรีบตัดสินใจอย่างกระทันหันขาดสติในพิจารณาความถูกผิดของลูก เพราะด้วยความหวังไพรินได้ซบไล้บุญถึงหนีจากบ้านไป แต่ไพรินกลับไม่สนใจดูแลเอาใจใส่แม่ทองใบ ซ้ำยังสร้างคามทรามานทางจิตใจด้วยการเอามรดกสมบัติทุกอย่างที่แม่ทองใบยกให้ไปจ้างอง ไม่ไถ่ถอนคืน กลับนำเงินไปใช้จ่ายบำเรอความสุขของ หลังจากไพรินได้รับมรดกสมบัติที่แม่ทองใบยกให้ ก็ได้้นำมรดกเหล่านั้นจ้างอง ซ้ำยังหลอกทองสุขเอาเงินยสินหมั้น เข้ากรุงเทพฯ นำเงินเหล่านั้นไปใช้จ่ายในการบำเรอความสุขทางกามารมณ์เที่ยวพลับบาร์ ดื่มเหล้า ใช้จ่ายเงินสุรุ่ยสุร่ายมรดกที่เอาไปจ้างองไว้โดนยึดก็ไม่ไถ่ถอนคืน ทำให้ไพรินอ่อนเสียตัว เมื่อรู้ตัวว่าเลือกทางผิดจึงทำประชดชีวิตให้มีความสุขอย่างเต็มที่ไปเลย แต่เป็นความสุขทางกายมีเพียงชั่วขณะไม่ยั่งยืน แต่ก็สายเกินไปที่ไพรินคิดจะกลับตัวกลับใจ เมื่อถึงคราวรับผลของการกระทำนั้น จึงถูกเสี้ยมล่อคักดีไล่หนีให้กลับบ้านดงขวาง เมื่อถึงคราวอวสานของชีวิต จึงต้องได้รับโทษของความมอกตัณญาเห็นภาพลวงตาจึงวิ่งเข้ากองเพลิงไฟที่ลูกไหม้ตายตกนรก

ปัญหาความมอกตัณญา (๑) หน้าทีของแม่ทองใบกับไพรินพบว่า บุญถึงได้ทำหน้าที่ของความ เป็นลูกที่ดีของแม่ แต่ไพรินใช้ชีวิตตามอารมณ์ และเป็นคนที่ว่ายากสอนยาก เมื่อบอกให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมถึงกับวิ่งซกไล่ต่อยกัน แม่โกรธ ไล่บุญถึงหนีและยกมรดกสมบัติให้ไพรินคนเดียว (๒) ไพรินไม่ทำหน้าที่ทำหน้าที่ของความ เป็นลูก ในการแบ่งเบาภาระบ้านเรือนช่วยแม่

ปัญหาความอกตัญญูของบุตรธิดากับบิดามารดา (๑) ปัญหาการลืมนพระคุณแม่ของไพรินพบว่า หลังจากที่ไพรินได้รับมรดกสมบัติ ได้เอาไปจำหน่ายไม่ไถ่ถอนคืน เงินที่ได้จากการจำหน่ายที่นำไปใช้จ่ายบำเรอความสุขของตน โดยไม่อาลัยใยดีต่อแม่ทองใบจะอยู่กินอย่างไร มีความสุขหรือไม่เพียงใดไม่ทราบด้วย ตลอดระยะเวลาที่ไพรินเข้ากรุงเทพไม่ยอมส่งข่าวทางบ้านเลย (๒) ปัญหาความเห็นแก่ตัวของไพรินพบว่า ได้นำมรดกสมบัติไปจำหน่ายไม่ไถ่ถอนคืนปล่อยให้ถูกยึด ทำให้แม่ทองใบต้องลำบากย้ายไปนอนพักที่ศาลากลางบ้าน ส่วนไพรินก็ใช้เงินและสินหมั้นของทองสุขนั้นอย่างมีความสุข บำเรอกามรมณ์เที่ยว ต้มกิน โดยไม่ถึงแม่ทองใบผู้ให้กำเนิด

๓. วิเคราะห์แนวคิดความอกตัญญูในกลอนลำเรื่อง “ลูกลืมนพระคุณพ่อแม่ ผีแก่ลงนรก” ของหมอลำคณะระเปียบวาทะศิลป์ ในทัศนะพุทธปรัชญาและทฤษฎีอัตนิยมของโทมัส ฮอบส์

หน้าที่ของบิดามารดาและบุตรธิดา ทัศนะพุทธปรัชญาต่อการทำหน้าที่ของบิดามารดาและบุตรพบว่า ไม่เห็นด้วยกับการตัดสินใจของแม่ทองใบ เพราะขาดสติสัมปชัญญะในการพิจารณาไตร่ตรองก่อนจะยกมรดกสมบัติทุกอย่างให้ไพรินคนเดียว เพราะในสังคาลสูตร ได้กล่าวถึงหน้าที่ของบุตรอันพึงปฏิบัติต่อบิดามารดา หากไพรินเป็นบุตรที่ควรจะได้รับมรดกของตระกูล จะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับนับถือและรักใคร่ของครอบครัว ถ้าหลงมัวเมาอยู่ในอบายมุขแล้ว คุณธรรมความดีทั้งหลายที่ได้ทำมา ย่อมถึงความเสื่อมเสียชื่อเสียงเกียรติยศ เพราะความมัวเมาประมาทในอบายมุข ส่วนทัศนะของฮอบส์ พบว่า เป็นสิ่งที่ดีและควรกระทำ เพราะการกระทำของไพรินในลักษณะนี้ไพรินมีเจตนาเพื่อผลประโยชน์ตนไม่ได้คำนึงถึงสิ่งภายนอก สิ่งภายนอกในที่นี้รวมบุคคล วัตถุ สิ่งของและอื่นๆ การกระทำนี้เป็นธรรมชาติ สิ่งนี้มีให้กับมนุษย์ ทุกคนทำเพื่อตนเอง เช่น ลักษณะของครอบครัว การที่คนสองคนมีความรักและอยู่ร่วมกันก็จะเห็นได้ว่าเขาทั้งสองกระทำเพื่อตัวเขาซึ่งเป็นประโยชน์ให้กับเขาเอง ต่างฝ่ายทำให้ตนมีความสุข ผู้อื่นมิได้มีความรู้สึกอย่างไรด้วย หรือนายเขี้ยวได้ลอบตัดต้นไม้ในป่าสงวนเป็นพฤติกรรมที่ตัวเองได้ประโยชน์ โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบจากภายนอกการกระทำในบางครั้งเราเห็นว่าไม่ถูกไม่ดีแต่บางคนกลับว่าเป็นสิ่งดีสิ่งใดที่มนุษย์ชอบก็จะบอกว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ดี

ความอกตัญญูของไพริน ทัศนะพุทธปรัชญาพบว่า ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของไพริน เพราะเป็นสิ่งที่ไม่ควรประพฤติอย่างยิ่ง หากไม่ทำตามหน้าที่ของความเป็นบุตรไม่นึกถึงพระคุณของแม่ทองใบที่เลี้ยงมาถือว่าไพรินไม่มีความกตัญญู หรือเรียกว่าคนอกตัญญู ย่อมประสบความเสื่อม ไม่มีความสุข ความเจริญ และถูกตีเตียน แม้สิ้นชีวิตไปแล้ว ย่อมไปสู่ทุกขคติ อีกประการหนึ่ง คนอกตัญญู มีจิตใจไม่บริสุทธิ์ ทำให้มองไม่เห็นคุณค่าของคนอื่น สิ่งอื่น ทั้งคอยจ้องโทษบุคคลอื่น มีความโลภ เอารอดเอาเปรียบคนอื่น ซึ่งจะไม่ได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนมนุษย์ในที่สุด ถือว่า บุคคลผู้ไม่มีความกตัญญู เป็นคนไม่รู้จักบุญคุณที่ผู้อื่นกระทำแก่ตน จะไม่มีใครคบหาสมาคมด้วย ทำให้ผู้ที่รู้จักค่อยๆ หลีกห่างจากไป และเป็นคนที่น่าตำหนิ แม้แต่การคบหาสมาคมกับคนอกตัญญูก็ไร้ประโยชน์ ซ้ำยังก่อให้เกิดโทษทุกข์ภัยอันตรายแก่ผู้คบหาสมาคม ส่วนทัศนะของโทมัส ฮอบส์ ต่อความอกตัญญูของไพรินพบว่า เห็นด้วยกับการที่ไพรินไม่ทำตามหน้าที่ของความเป็นบุตร มีเงินมีทองร่ำรวยและลืมนพระคุณแม่ เพราะฮอบส์ มองว่าการกระทำเช่นนี้

เป็นการกระทำเพื่อการดูแลชีวิตตนเองก็ต้องเกิดจากจิตเป็นคำสั่งที่ต้องกระทำตามผู้บงการคือความรู้สึกภายในหรือจิตสำนึก ฮอบส์ ได้กล่าวไว้ว่า การดูแลตนเองเป็นสิ่งที่มิใช่สิ่งที่เราจะมองอย่างเหยียดหยาม เพราะเราไม่เคยปรารถนาหรือมีพลังที่จะทำอย่างอื่น ทุกคนต้องการสิ่งดีสำหรับตนและหลีกเลี่ยงสิ่งเลวที่เป็นเช่นนี้เพราะแรงกระตุ้นของธรรมชาติที่ไม่ต่างไปกว่าแรงกระตุ้นที่ผลักดันให้กลิ้งลงไปข้างล่าง จึงมิใช่สิ่งที่ไร้สาระหรือน่าเกลียดซ่ง หรือขัดกับเหตุผลที่มนุษย์จะพยายามอย่างเต็มที่ที่จะปกป้องและรักษาร่างกายและอื่นๆ มิให้เกิดความเสียหายและความตาย ดังนั้น การที่ไพรินจะดำรงชีวิตอยู่ได้ต้องปกป้องตนนี้คือสัญญาตมณเพื่อความปลอดภัยโดยการปกป้องตนที่ทำให้ก้าวไปสู่การรุกรานกัน เพราะผู้ที่แข็งแรงกว่าก็จะพยายามที่จะได้เปรียบผู้อื่นมากกว่า ผู้อ่อนแอก็ต้องต่อสู้เพื่อการอยู่รอด ต่างปกป้องให้กับตนเองนี้เป็นกฎของธรรมชาติ กฎธรรมชาตินี้มีบนพื้นฐานความเห็นแก่ตัว เห็นว่าตนต้องอยู่รอด นอกจากนี้การกระทำบางอย่างไพรินอาจกระทำไปด้วยความเข้าใจผิดหรือหลงผิด เพื่อให้เขาเองได้ประโยชน์

ความเห็นแก่ตัวของไพริน ทักษะของพุทธปรัชญาพบว่า ไม่เห็นด้วยกับการใช้ชีวิตตามอารมณ์ เพราะกามารมณ์เป็นสิ่งที่ทำให้ไพรินเป็นทาสของเงิน เข้าไปเกี่ยวข้องผูกพันกับการเที่ยว การดื่มสุรา ซึ่งเป็นสิ่งที่พุทธปรัชญาไม่เห็นด้วยและได้เสนอทางออกเพื่อให้ชีวิตครอบครัวมีความเป็นปึกแผ่น มีความมั่นคง ดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ชีวิตครอบครัวต้องไม่เกลือกกลั้วอบายมุขอันเป็นหนทางแห่งความเสื่อม ส่วนทักษะของ ฮอบส์ ต่อความเห็นแก่ตัวของไพรินพบว่า เห็นด้วยกับการกระทำของไพริน เพราะการกระทำของไพรินเป็นธรรมชาติที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคน การใช้จางเงินอย่างสุรุ่ยสุร่าย เพื่อบำเรอความสุขของตนเอง ด้วยการดื่ม เที่ยว ใช้ชีวิตไปตามอารมณ์ เป็นการกระทำที่เกิดจากแรงกระตุ้นพวกความอยาก ความปรารถนา อารมณ์ ความรู้สึก เพราะมนุษย์มีหน้าที่ในการรักษาชีวิตตนเองเป็นหลัก

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย – บาลี

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

เดชา พรหมหาชัย. กลอนลำเรื่อง “ลูกลืมนุ้ยพ่อแม่ ผีแก่ลงนรก”. ขอนแก่น: หมอลำคณะระเบียบ

วาทะศิลป์, ๒๕๕๔. (ถ่ายเอกสารเย็บเล่ม)

Thomas Hobbs. *Leviathan*. Middlesex: Penguin Books Ltd, 1968.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

จักรแก้ว ตันนาค. *ปรัชญาเบื้องต้น*. ปทุมธานี: ภาควิชามนุษยศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล,

เนื่องน้อย บุญเนตร. *จริยศาสตร์ตะวันตก: ค้าน มิลล์ ฮอบส์ รอลส์ ชาร์ท*. พิมพ์ครั้งที่ ๒.

พุทธทาสภิกขุ. *กัตถุญกตเวทีเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของโลก*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๓๖.

พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญาันทภิกขุ). *กัตถุญกตเวที เป็นเครื่องหมายของคนดี*. กรุงเทพมหานคร:

๒๕๓๙.

สมภพ ชีวรัฐพัฒน์. *มงคลกับคุณภาพชีวิต*. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: นานา สิ่งพิมพ์, ๒๕๔๐.

(๒) วิทยานิพนธ์:

พระมหาประหยัด ปณฺญาวโร (สุนนท์). “จริยธรรมที่ปรากฏในกลอนลำ”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์-*

มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

สุรพล เนสุสินธุ์. “พัฒนาการแสดงหมอลำเรื่องต่อกลอน ทำนองขอนแก่น คณะระเบียบวาทะศิลป์

จังหวัดขอนแก่น”. *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย

มหาสารคาม, ๒๕๕๐.